

Категоризация на неприятеля *Retithrips syriacus* за територията на Европейския съюз

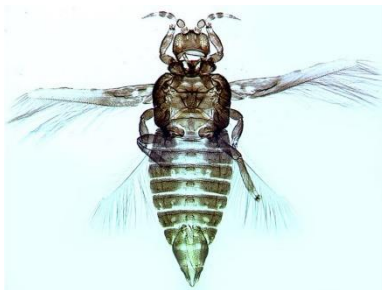
Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Retithrips syriacus* (черен лозов трипс) за територията на Европейския съюз (ЕС).

Retithrips syriacus (Mayet) (Thysanoptera: Thripidae) развива няколко поколения годишно. Той е типичен полифаг, нападащ над 50 растителни вида, принадлежащи към повече от 20 ботанически семейства. Растенията гостоприемници са широко разпространени на територията на ЕС.

Retithrips syriacus присъства в Африка, Азия, Карибите, Северна и Южна Америка. Ако неприятелят навлезе в ЕС, има голяма вероятност той да се установи в Южна Португалия, средиземноморското крайбрежие и островите в Средиземно море.

***Retithrips syriacus* (Mayet) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растения гостоприемници, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Retithrips syriacus*, се регулират с мерките, посочени в същия регламент.**

Неприятелят *Retithrips syriacus* (Mayet) (черен лозов трипс) е с добре установена

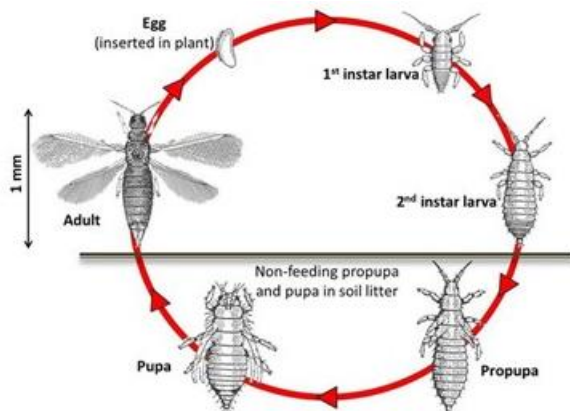

идентичност, за когото съществуват надеждни методи за откриване и идентификация. Принадлежи към разред Thysanoptera (трипси), семейство Thripidae (трипиди). Има многобройни синоними - *Dictyothrips aegyptiacus*, *Dictyothrips zanoniana*, *Heliothrips syriacus*, *Retithrips aegyptiaca*, *Retithrips aegyptiacus* и *Stylothrips bondari*.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.

Биология на вредителя

Retithrips syriacus е поливолтинен вид (развива няколко поколения годишно). Зимува като възрастен индивид в почвата. Непосредствено след появата си възрастните започват да копулират. Три дни след копулацията женските снасят яйцата си в

листната тъкан и по-рядко върху листата на растенията гостоприемници. Една женска снася около 40-60 яйца за около 5-10 дни. Ембрионалният период продължава около 4-5 дни. След излюпването си, ларвите веднага започват да се хранят. Преминават през две ларвни възрасти. Завършват развитието си за около 7-9

дни. Какавидират в почвата. Какавидният стадий приключва за около 2-3 дни. Ларвите и какавидите имат яркочервен цвят. Пълният жизнен цикъл на едно поколение *Retithrips syriacus* завършва за около 15 - 30 дни.

Вреда нанасят възрастни и ларви, които смучат сок от листата, плодовете и

чашелистчетата на растенията гостоприемници.

Основните симптоми по нападнатите растения са: поява на сиви точки по листата (вследствие от храненето на възрастни и ларви), лъскави черни точки по листата (екскременти), обезцветяване на плодовете (плодовете стават сиви в мястото, където са се хранили възрастните и ларвите), листата придобиват сребрист вид и се набръчкват по краищата, забавен растеж на растенията, деформация на плода. При силно нападение настъпва пълно обезлистване на растението гостоприемник.

Растения гостоприемници

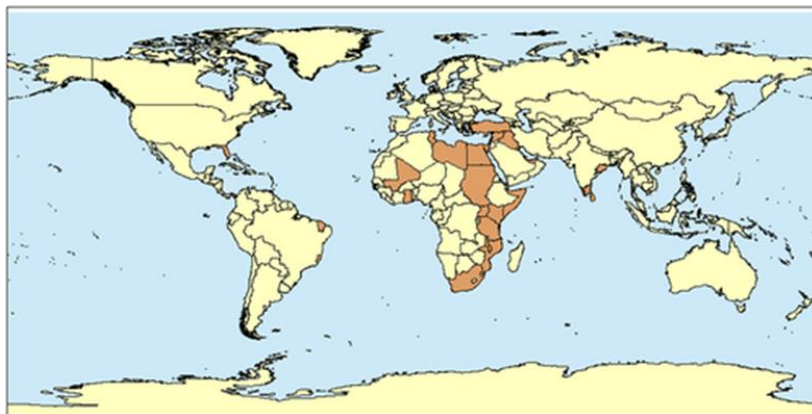
Retithrips syriacus е типичен полифаг, нападащ над 50 растителни вида, принадлежащи към повече от 20 ботанически семейства. Като гостоприемници на *Retithrips syriacus* се съобщават: ябълка (*Malus domestica*), дива ябълка (*M. sylvestris*), авокадо (*Persea americana*), банан (*Musa spp.*), бразилско пиперово дърво (*Schinus molle*), маниока (*Manihot esculenta*), кестен (*Castanea sp.*), кокос (*Cocos nucifera*), кафе (*Coffea spp.*), памук (*Gossypium hirsutum*), европейска круша (*Pyrus communis*), лоза

(*Vitis vinifera*), японска слива (*Prunus salicina*), мирта (*Myrtus communis*), порцеланова боровинка (*Ampelopsis orientale*), райска ябълка (*Diospyros kaki*), топола (*Populus spp.*), роза (*Rosa spp.*), орех (*Juglans regia*) и други растения.

Географско разпространение

Retithrips syriacus присъства в Африка (включително Египет, Либия, Тунис), Азия (включително, Израел, Сирия, Турция в средиземноморския басейн), Северна Америка (Флорида - САЩ), Карибите и Южна Америка (Бразилия)

Според литературни данни и базата данни на Международния център за

земеделие и бионауки (Centre for Agriculture and Bioscience International – (CABI) към 6 октомври 2021 г., не се съобщава *Retithrips syriacus* да присъства на територията на ЕС.

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Retithrips syriacus* би могъл да навлезе на територията на ЕС посредством международния търговски обмен и движение на плодове от растенията гостоприемници, растения гостоприемници за засаждане с корени и почва/хранителна среда и почва, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Потенциалните пътища за навлизане на *Retithrips syriacus* на територията на ЕС са чрез:

- **яйца, ларви и възрастни** - с внос на растения за засаждане с корени и почва/хранителна среда, рязан цвят с листа;
- **ларви и възрастни** - с внос на плодове от растенията гостоприемници;
- **какавиди и възрастни индивиди** - в почва.

Съгласно базата данни на Europhyt²/TRACES-NT³, към 17 юни 2021 г., обхващаща всички прихващания от май 1994 г. до май 2020 г., не се съобщава за прихващане на *Retithrips syriacus*.

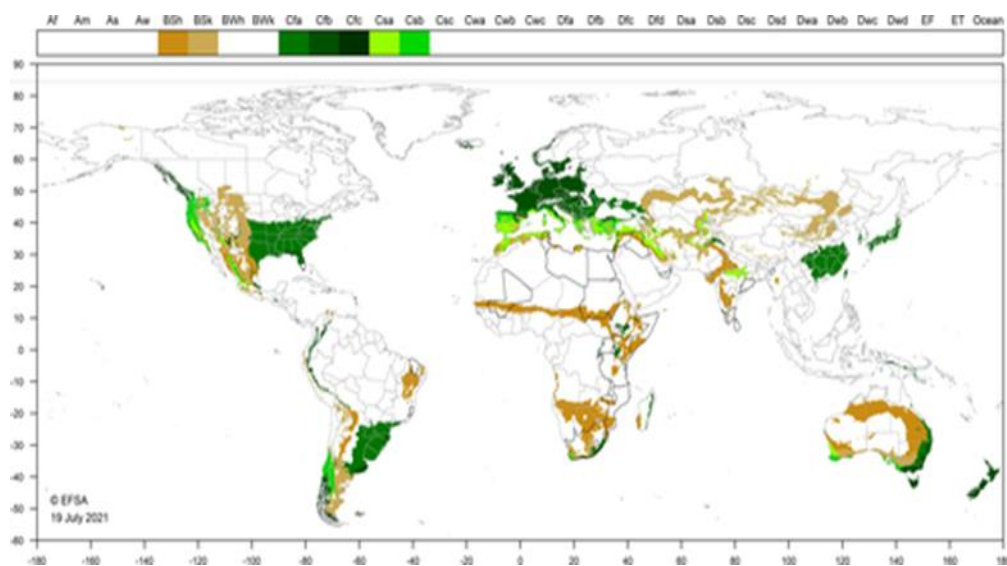
² EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

Установяване и разпространение в ЕС

Културните растения гостоприемници на *Retithrips syriacus*, като ябълка, европейска круша, лозя, орех, роза, топола, авокадо, райска ябълка, и памук са широко разпространени и се отглеждат с цел търговия в ЕС.

Phenacoccus solenopsis е тропичен и субтропичен вид. В страните, където вредителят присъства, преобладават климатични зони по Кӧрпен-Geiger⁴ - **BSh, Cfa** и **Csa**. Тези климатични зони се срещат в ЕС, особено в страните от Южна Европа.

Retithrips syriacus е открит и в страни, където са установени климатичните зони **Csb, Cfb, Cfc** и **BSk**, които също се срещат в ЕС.

Въпреки че растенията гостоприемници на неприятеля са разпространени в ЕС, климатът в ЕС може да бъде ограничаващ фактор, влияещ върху установяването на *Retithrips syriacus*.

Начинът да се прецени и определи дали и къде в ЕС *Retithrips syriacus* би могъл да се установи е, чрез определяне на броя на дните с температури под 0°C (дни на замръзване), а климатичните зони на Кӧрпен–Geiger, не отразяват броя на дните на замръзване.

³ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁴ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION, <http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>

Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)

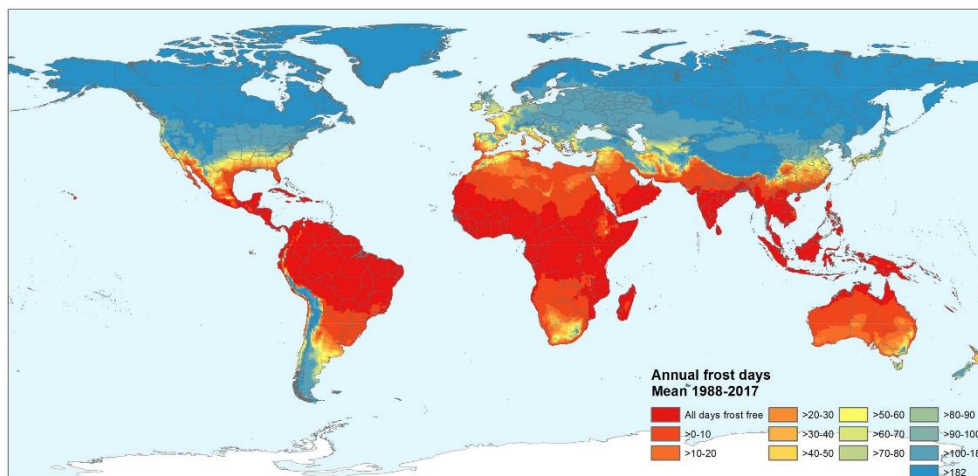
Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)

Умерен климат (C) - Вложен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc) Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwb, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwb) Субполярен климат (Dfc, Dwc, Dfd)

Полярен климат (E) - Полярен климат (ET, EF) Планински климат (ET/H)

От следната карта, показваща средния брой на дните на замръзване за периода 1988–2017 г., се вижда, че страните в които *Retithrips syriacus* присъства в Африка,

Азия, Северна Америка (Флорида – САЩ), Карибите и Южна Америка (Бразилия) са страни, които имат малко на брой дни с температури под 0°C.

В Европа районите с най-малко дни с температури под 0°C са Южна Португалия, страните около средиземноморското крайбрежие и островите в Средиземно море. Това са и районите, където се предполага, че ако неприятелят навлезе в ЕС, има голяма вероятност да се установи на територията му.

След евентуално установяване, локалното разпространение на *Retithrips syriacus* би могло да се осъществи не само чрез търговски обмен и движение на заразени плодове, растения за засаждане с корени и почва/хранителна среда, и заразена почва, но и естествено чрез летежа на възрастните мъжки индивиди (мъжките летят активно на къси разстояния, а разпространението им се подпомага от вятъра и въздушните течения).

Икономическо въздействие

При евентуално въвеждане и установяване на *Retithrips syriacus* на територията на ЕС, той би оказал негативно икономическо въздействие върху добива, качеството и производството на растенията, които са му гостоприемници.

Мерки и методи за контрол

Неприятелят *Retithrips syriacus* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растения гостоприемници, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Retithrips syriacus*, се регулират с мерките, посочени в

приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, а потенциалните пътища за навлизането му в ЕС се регулират в Приложение VII и Приложение XI, част А и част Б на същия регламент⁵.

Пътят за навлизане на *Retithrips syriacus* в ЕС, чрез яйца, ларви и какавиди с внос на растения за засаждане с корени се регулира с прилагане на т. 2, 3, 9, 10 от Приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Хранителната среда, прикрепена или свързана с растения, предназначена да поддържа жизнеспособността на растенията, с изключение на стерилна среда за *in vitro* растения, е регламентирана в точка 1 на Приложение VII от същия регламент.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца, ларви и възрастни в рязан цвят с листа на растенията гостоприемници се регулира с прилагане на точка 6 в част А на Приложение XI от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

При внос на растения за засаждане от трети страни се изисква фитосанитарен сертификат. Същите се инспектират при пристигане, но в приложение VII на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията няма специални изисквания, свързани с *Retithrips syriacus*.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез ларви и възрастни в плодовете на растенията гостоприемници се регулира с прилагане на Приложение XI, част А и част Б към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез какавиди и възрастни, които се намират върху почва/хранителна среда се регулира с прилагане на т.19 и т. 20 от Приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол за намаляване риска от въвеждане, установяване и разпространение на *Retithrips syriacus* на територията на ЕС е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018⁶.

⁵ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията. ЧАСТ Б Списък на съответните кодове по КН на растенията, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 73 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза

⁶ Guidance on quantitative pest risk assessment. <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5350>

Заклучение

Retithrips syriacus отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Значение за България

Понастоящем *Retithrips syriacus* не присъства на територията на ЕС и Р България. При евентуалното му въвеждане в страната ни, той би могъл да окаже негативно въздействие върху гостоприемниците на *Retithrips syriacus*, които се отглеждат в България като: ябълка (*Malus domestica*), европейска круша (*Pyrus communis*), лоза (*Vitis vinifera*), кестен (*Castanea* sp.), орех (*Juglans regia*), роза (*Rosa* spp.), райска ябълка (*Diospyros kaki*), памук (*Gossypium hirsutum*) и топола (*Populus* spp.) макар, че климатът в страната ни може да бъде ограничаващ фактор за установяването му.

При обследване и съмнение за наличие на *Retithrips syriacus* е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2021. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Retithrips syriacus*. EFSA Journal 2021;19(11):6888, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2021.6888>

Снимки:

https://twitter.com/Plants_EFSA/status/1458791194738184194

<https://www.padil.gov.au/pests-and-diseases/pest/main/136401/1311>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил: Татяна Величкова, главен експерт, Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ, 25.11.2021 г.

гр. София, 1618, бул. ”Цар Борис III” № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

